

Sygn. akt IV U 431/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2015r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Łukasz Szramke

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2015r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania T. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 19 marca 2015r. znak: (...)

o wysokość emerytury

I. oddała odwołanie;

II. zgłoszone w odwołaniu nowe żądanie zwrócenia nienależnie potrąconej kwoty około 25.000 zł przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu.

Sygn. akt IV U 431/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona T. N. złożyła odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 19 marca 2015r. znak (...) o waloryzacji emerytury w zakresie zmniejszenia świadczenia z tytułu potrąceń w związku z egzekucją sądową prowadzoną przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie K. T.. Skarżąca domagała się rozliczenia dotąd potrąconej kwoty 70.229,06 zł i w konsekwencji „oddalenia w trybie natychmiastowym egzekucji”, a więc w istocie zmiany zaskarżonej decyzji przez wyeliminowanie potrąceń. Ubezpieczona wniosła ponadto o zwrócenie kwoty nienależnie potrąconej, tj. około 25.000 zł.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie. Powołano się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015r., poz. 748; dalej: ustawa emerytalna) dotyczące zasad waloryzacji i dokonywania zmniejszeń świadczenia, w szczególności na art. 140 tej ustawy, zgodnie z którym potrącenie w zaskarżonej decyzji określono na 25% świadczenia, tj. kwotę 635,77 zł. Zaznaczono, że prawidłowość stanowiska organu rentowego odnośnie potrąceń była już potwierdzana wyrokami sądów. W piśmie z dnia 20 maja 2015r., uzupełniającym stanowisko organu rentowego, wskazano daty i sygnatury zajęć, które skutkowały potrąceniami ze świadczenia skarżącej, jak również wyjaśniono, że w zaskarżonej decyzji realizowany był ostatni tytuł Komornika Sądowego K. T., tj. Km 1793/10 z dnia 16 września 2010r., przy czym ostatnia rata potrącenia została dokonana w maju 2015r.

Także ubezpieczona uzupełniła swoje stanowisko. W piśmie z dnia 3 lipca 2015r. wskazała, że potrącenia są nadal realizowane, gdyż Komornik K. T. zwiększyła bez uzasadnienia swoje żądania aż o kwotę 17.311,98 zł, wobec czego ZUS natychmiast wznowił egzekucję. Skarżąca zauważyła, że w piśmie pozwanego z dnia 20 maja 2015r. wymienia

się zajęcia, jednak bez wykazu kwot. Sumy większości zajęć podane były w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 19 czerwca 2008r. w sprawie IV U 748/08 jako konkretne kwoty z odsetkami ustawowymi. Co do zajęcia z dnia 2 lipca 2004r. w sprawie II Km 1216/04 skarżąca twierdziła, że zostało ono zniesione postanowieniem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 11 września 2007r. w sprawie I Co 568/07, więc nie powinno go być w wykazie, zaś co do zajęcia w sprawie II Km 355/04 ubezpieczona twierdziła, że sama spłaciła należność na podstawie ugody. W świetle tego skarżąca wniosła o powołanie biegłego księgowego, który rozliczy całą egzekucję z jej emerytury.

Na rozprawie strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżąca prawo do emerytury ma od dnia 1 września 2000r. Emerytura skarżącej była wielokrotnie przeliczana i waloryzowana. Zaskarżoną decyzją wysokość emerytury ustalono od dnia 1 marca 2015r. na kwotę 2.543,08 zł brutto.

(bezsporne)

Od 2004r. prowadzona jest z powyższego świadczenia egzekucja na podstawie różnych tytułów wykonawczych. Pozwany wprowadził do realizacji zajęcia z tytułu egzekucji sądowych w 9 sprawach, prowadzonych przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie K. T., względnie wcześniej przez poprzedniego komornika w tym samym rewirze. Realizowano też jedno zajęcie Urzędu Skarbowego w O..

(bezsporne, ponadto pismo pozwanego z dnia 20 maja 2015r., k.20-21)

Na dzień wydania zaskarżonej decyzji zajęcia pozostawały aktualne w sprawie Km 1216/04, prowadzonej z wniosku (...) Sp. z o.o., w kwocie 7.338,38 zł, w tym na rzecz wierzyciela 6.378,59 zł oraz należna komornikowi opłata i wydatki gotówkowe w wysokości 959,79 zł, w sprawie Km 470/06, prowadzonej z wniosku Wspólnoty (...) (...) przy ul. (...) w O., w kwocie 4.136,31 zł, w tym na rzecz wierzyciela 3.594,18 zł oraz należna komornikowi opłata i wydatki gotówkowe w wysokości 542,13 zł i w sprawie Km 1793/10, prowadzonej z wnioski Prokura Niestandaryzowany (...), w kwocie 7.109,48 zł, w tym na rzecz wierzyciela 6.571,04 zł oraz należna komornikowi opłata i wydatki gotówkowe w wysokości 538,44 zł.

(dowód: informacja Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie K. T. z dnia 2 czerwca 2015r. k.30)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się bezzasadne.

Wstępnie należy wyjaśnić, że zasady dokonywania potrąceń ze świadczeń regulują art. 139 i następne ustawy emerytalnej. W okolicznościach niniejszej sprawy, z uwagi na to, iż w świetle informacji Komornika K. T. egzekucji ze świadczenia skarżącej podlegają należności cywilnoprawne, wskazać należy na art. 139 ust. pkt 5 tej ustawy, zgodnie z którym ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu m.in. sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne. Z kolei z art. 140 ust. 1 pkt 3 i ust. 6 pkt ppkt c ustawy emerytalnej wynika, że potrącenia tego rodzaju egzekwowanych należności, również w przypadku zbiegu, dokonuje się w granicach do wysokości 25% świadczenia. Zaznaczyć przy tym należy, że jak stanowi art. 140 ust. 7 ustawy emerytalnej, wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom m.in. takiego rodzaju, jak w rozpatrywanej sprawie, ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, a więc od świadczenia w wysokości tzw. brutto. Ponieważ emerytura ubezpieczonej wynosi od dnia 1 marca 2015r. 2.543,08 zł, prawidłowo pozwany ustalił w zaskarżonej decyzji wysokość potrąceń na kwotę 635,77 zł, gdyż jest to 1/4 kwoty 2.543,08 zł.

Spór koncentrował się nie na wysokości świadczenia lub potrąceń, a na samej zasadzie dokonywania tychże potrąceń. Sprowadzał się więc w istocie do żądania przez skarżącą dokonania kontroli prawidłowości zajęć emerytury co do ich wysokości.

W tej kwestii należy wyjaśnić, że nie ma podstaw prawnych do kontroli prawidłowości kwot wskazanych w zajęciu dokonanym przez komornika sądowego ani na etapie realizacji zajęcia przez wydanie przez organ rentowy decyzji co do potrąceń z tego świadczenia, ani – w konsekwencji – w postępowaniu kontrolnym, jakim jest postępowanie z odwołania od decyzji organu rentowego. Wynika to stąd, że zgodnie z art. 758 kpc sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników, nie zaś do wierzycieli zajętej wierzytelności (tzw. trzeciodłużników), w tym wypadku z tytułu świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy realizujący zajęcie komornika jest w toku egzekucji sądowej tylko takim właśnie trzeciodłużnikiem. Nie ma przepisu, który uprawniałby trzeciodłużnika do kontroli prawidłowości zajęcia co do jego wysokości. Ściśle określone są natomiast obowiązki dłużnika zajętej wierzytelności, który, zgodnie z art. 896§1 pkt 2 i § 2 kpc, należnego od niego świadczenia nie może uiścić dłużnikowi, lecz musi złożyć je komornikowi lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów oraz jest obowiązany złożyć komornikowi w ciągu tygodnia oświadczenie, czy i w jakiej wysokości przysługuje dłużnikowi zajęta wierzytelność, czy też odmawia zapłaty i z jakiej przyczyny oraz czy inne osoby roszczą sobie prawa do wierzytelności, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajętą wierzytelność oraz czy i o jakie roszczenie została skierowana do zajętej wierzytelności egzekucja przez innych wierzycieli. Niewykonanie tych obowiązków naraża trzeciodłużnika na grzywnę wymierzaną przez komornika i na odpowiedzialność odszkodowawczą względem wierzyciela (art. 886 kpc w związku z art. 902 kpc).

Dla kontroli prawidłowości czynności komorników sądowych ustawodawca przewidział stosowne środki, którymi są skarga na czynność komornika (art. 767§1 kpc) i wniosek o wydanie komornikowi zarządzeń (art. 759§2 kpc). Z kolei prawidłowość tytułów wykonawczych podlega kontroli w również ściśle określonych postępowaniach, tj. na skutek zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności (art. 795§1 kpc) i w procesie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 kpc). Tylko przy wykorzystaniu tych właśnie instytucji w zakresie określonym powołanymi przepisami skarżąca mogłaby domagać się zweryfikowania prawidłowości / aktualności tytułów wykonawczych i czynności Komornika K. T., w tym przy ewentualnym wykorzystaniu opinii biegłego księgowego. W niniejszym postępowaniu dowód z opinii biegłego nie mógł być przydatny dla rozstrzygnięcia, stąd wniosek o jego dopuszczenie oddalono na podstawie art. 227 kpc a contrario.

W opisanej sytuacji z dowodów zaproponowanych przez skarżącą wpływ na ocenę skuteczności zajęć mogłoby mieć tylko postanowienie Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 11 września 2007r. w sprawie I Co 568/07, którym m.in. zniesiono wszystkie czynności Komornika w sprawie II Km 1216/14 podjęte po dniu 3 stycznia 2005r. (kopia k.52). Trzeba jednak zauważyć, że po pierwsze zajęcie wykonywane przez pozwanego w sprawie II Km 1216/14 pochodzi sprzed dnia 3 stycznia 2005r., gdyż z dnia 2 lipca 2004r. (plik VII akt ZUS – k.55), a po drugie ani z kopii tego postanowienia, ani z jakiegokolwiek dokumentu w żaden sposób nie wynika, aby postanowienie to było prawomocne.

Co do pozostałych dowodów należy wyjaśnić, że nie ma znaczenia twierdzenie dotyczące dobrowolnej spłaty należności (...) Banku S.A. (k.38 i 53), skoro nie przekłada się to na takie większe zaspokojenie z potrąceń pozostałych wierzycieli, że również ich należności zostałyby już zaspokojone, a przez to zajęcia w ich sprawach zostały w całości zrealizowane. Z uwagi na wspomniany wyżej kontrolny charakter postępowania z odwołania od decyzji organu rentowego, z którego wynika, że legalność decyzji oceniania jest na dzień jej wydania, nie mogło mieć wpływu na rozstrzygnięcie również to, że według oceny pozwanego w dniu 19 marca 2015r. kwota pozostająca do potrąceń była niższa od tej, którą wskazała Komornik K. T.. Wynika to stąd, że również według obliczeń organu rentowego w dniu wydania zaskarżonej decyzji wysokość należności do potrącenia przekraczała 25% świadczenia, a więc maksymalną kwotę potrącenia. Stąd też tak czy inaczej należało wskazać w zaskarżonej decyzji kwotę 635,77 zł jako kwotę potrąceń. Zauważyć tylko wypada, że podział sumy uzyskanej z egzekucji należy do Komornika, co wynika z art. 1023 i następných kpc, przy czym kolejność zaspokojenia należności takich, jak egzekwowane obecnie od ubezpieczonej, jest co do zasady taka, że skoro suma objęta podziałem nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich należności, będą one zaspokojone stosunkowo

do wysokości każdej z nich, przy czym sumę wydzieloną danemu wierzycielowi zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na odsetki, a w końcu na sumę dłużną (art. 1026§1 i 2 kpc). Skutek takich zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji jest taki, że pokrycie należności głównej, a więc należności, od której narastają kolejne odsetki, następuje relatywnie wolno, szczególnie przy niskich w stosunku do łącznej sumy zadłużenia kwotach miesięcznych potrąceń. Tej regulacji zdają się nie dostrzegać i skarżąca, błędnie sugerując się niepełną poradą prawną Koła Naukowego – (...) UW-M w O. (k.9-11), i organ rentowy, który wprowadza zajęcia do realizacji kolejno, bez choćby okresowej weryfikacji u Komornika, w jakim zakresie pozostają aktualne zajęcia wierzytelności z uwagi na podział sum uzyskiwanych przez Komornika z kolejnych rat potrąceń, czy także ewentualnie uzyskanych z innych źródeł.

Podsumowując tę część rozważań należy stwierdzić, że wysokość należności na dzień wydania zaskarżonej decyzji, objętych aktualnymi wówczas zajęciami, wynika z informacji Komornika K. T. z dnia 2 czerwca 2015r. Ubezpieczona nie przedłożyła żadnego skutecznego dowodu przeciwnego, pochodzącego z właściwego postępowania, stąd weryfikację kwot pozostających do ściągnięcia w oparciu o sporne zajęcia Sąd oparł na te same informacje Komornika. Skoro wobec tego zachodziła konieczność dalszego potrącania z emerytury skarżącej 25% przysługującego jej świadczenia, zaskarżona decyzja odpowiada przywołanym wyżej przepisom prawa. Skutkowało to oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc (pkt I. wyroku).

Wniosek o zwrócenie kwoty około 25.000 zł nienależnie potrąconej, jako wybiegający poza zakres zaskarżonej decyzji, musiał zostać uznany za nowe żądanie, które – zgodnie z art. 477¹⁰§2 kpc – podlegało obligatoryjnemu przekazaniu do rozpoznania organowi rentowemu (pkt II. wyroku).